Lietas arhīva Nr. SKC-3151-14

L Ē M U M S

Rīgā 2014.gada 30.decembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Lauka
tiesnese I.Garda
tiesnesis V.Jonikāns

izskatīja rakstveida procesā /pers. A/ blakus sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 25.septembra lēmumu daļā, ar kuru atstāts negrozīts Daugavpils tiesas tiesneša 2014.gada 4.augusta lēmums par atteikšanos pieņemt /pers. A/ prasības pieteikumu.

Civillietu departaments

k o n s t a t ē j a

[1] /pers. A/ 2014.gada 29.jūlijā iesniegusi prasības pieteikumu Daugavpils tiesā, norādot par atbildētājiem Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu, Daugavpils prokuratūru un VSIA „Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca".

Prasības pieteikumā /pers. A/ norādījusi, ka bijusi personīgi pazīstama ar Daugavpils pilsētas policijas darbinieku /pers. B/. Pamatojoties uz /pers. B/ sniegto nepatieso informāciju par /pers. A/ psihisko nelīdzsvarotību, viņa 1995.gadā nepamatoti, piespiedu kārtā, ar policijas darbinieku palīdzību tikusi nogādāta uz psihoneiroloģisko slimnīcu Daugavpilī, kur pret viņas gribu atradusies mēnesi. Psihoneiroloģiskajā slimnīcā nepamatoti ievietota arī 2003.gadā un 2004.gadā.

Šajā laikā prasītājas dzīvoklī notikusi zādzība, taču neviena vainīgā persona nav saukta pie krimināltiesiskās atbildības, savukārt ierosinātais kriminālprocess nepamatoti izbeigts.

Prasītāja uzskata, ka, ievietojot viņu psihoneiroloģiskajā slimnīcā, ir notikusi iejaukšanās viņas personīgajā dzīvē, un šāda rīcība atzīstama par noziegumu, kas saistīts ar cilvēka nolaupīšanu. Prasītāja ievietota un ārstēta VSIA „Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" pret viņas gribu, tādā veidā pārkāpjot cilvēktiesības un nodarot viņai morālo kaitējumu. Tomēr tiesībsargājošās institūcijas, prasītājas ieskatā, apzināti nevēlas atklāt pret viņu vērstos noziegumus. Līdz ar to /pers. A/ ir tiesības uz kompensāciju par nodarīto morālo kaitējumu, kā arī ārstēšanas un rehabilitācijas izdevumu piedziņu. Prasības pieteikumā izteikts lūgums noteikt prasītājai tiesu psihiatrisko ekspertīzi, kas jāveic neatkarīgam ekspertam, kuram ir tiesības šādu ekspertīzi veikt.

[2] Ar Daugavpils tiesas tiesneša 2014.gada 4.augusta lēmumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 1.punktu, atteikts pieņemt /pers. A/ prasības pieteikumu, norādot, ka strīds nav pakļauts izskatīšanai vispārējās jurisdikcijas tiesā.

[3] Par minēto lēmumu /pers. A/ iesniegusi blakus sūdzību, pārsūdzot lēmumu pilnībā un atkārtoti norādot uz prasības pieteikumā norādītajiem apstākļiem.

Papildus norādīts, ka /pers. A/ 2000.gadā nodarīti miesas bojājumi, bet 2001.gadā aizdedzināts dzīvoklis. Prasītāja uzskata, ka minētās darbības veiktas pēc /pers. B/, kurš 2004.gadā aizbraucis uz Vāciju, norādījuma. 2014.gadā pieņemts lēmums Nr.926/2014 par kriminālprocesa izbeigšanu, taču prasītāja uzskata, ka šāds lēmums nav likumīgs.

[4] Ar Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 25.septembra lēmumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 2.punktu, Daugavpils tiesas tiesneša 2014.gada 4.augusta lēmums atcelts daļā, ar kuru atteikts pieņemt /pers. A/ prasību pret VSIA „Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca", un jautājums nodots jaunai izskatīšanai Daugavpils tiesai.

Šajā daļā lēmums kā nepārsūdzams, stājies likumīgā spēkā.

[5] Ar Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 25.septembra lēmumu Daugavpils tiesas tiesneša 2014.gada 4.augusta lēmums atstāts negrozīts daļā, ar kuru atteikts pieņemt /pers. A/ prasības pieteikumu pret Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu un Daugavpils prokuratūru, bet /pers. A/ blakus sūdzība šajā daļā noraidīta.

Lēmums šajā daļā pamatots ar šādiem motīviem.

[5.1] Ceļot prasību pret Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu un Daugavpils prokuratūru, /pers. A/ norādījusi uz krimināInoziegumu (zādzību) un kriminālprocesa izbeigšanu, ko uzskata par prasītājas tiesību aizskārumu.

[5.2] Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzība Latvijā ir regulēta atbilstoši Satversmei un konkrētiem likumiem, tostarp Kriminālprocesa likumam. Sūdzības par šāda veida iespējamiem pārkāpumiem izskatāmas Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

[5.3] Prasījumus sakarā ar iespējamu morālo kaitējumu persona nevar ierosināt civilprocesuālā kārtībā tāpēc vien, ka uzskata, ka viņai radies morāls kaitējums un tajā vainojams viņas norādītais tiesību subjekts. Kā jau norādīts, krimināllietas izmeklēšanas gaitā jautājums par prettiesisku darbību vai bezdarbību izlemjams kriminālprocesā noteiktā kārtībā, un, ja tajā ar kompetentas institūcijas nolēmumu nav konstatēts pārkāpums, nevar celt civilprasību.

[5.4] Ja tiesā iesniegta civilprasība bez pierādījumiem par prettiesiskas rīcības konstatēšanu kriminālprocesā noteiktajā kārtībā, tad tāds pieteikums nav pakļauts tiesas izskatīšanai. Vispārējās jurisdikcijas tiesai, kas skata civiltiesiskus strīdus, nav pienākums pārbaudīt procesa virzītāja (policijas) vai prokuratūras rīcības tiesiskumu kriminālprocesā.

[6] /pers. A/ iesniegusi blakus sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 25.septembra lēmumu.

/pers. A/ uzskata, ka atbildētāji ir vainojami viņas nelikumīgā ievietošanā psihoneiroloģiskajā slimnīcā, kā arī noziegumu neatklāšanā, kas bijuši vērsti pret prasītāju un viņas īpašumu.

Norāda, ka šādā veidā ir pārkāptas prasītājas cilvēktiesības, un atbildētājiem ir pienākums atlīdzināt viņai nodarīto morālo kaitējumu, kā arī samaksāt zaudējumus, kas radušies. Blakus sūdzībā norādīts, ka /pers. A/ nav iebildumu, ja materiālo un morālo kompensāciju samaksā Latvijas valsts, kas pieļāvusi pret /pers. A/ vērstos cilvēktiesību uz brīvību un taisnīgu tiesu pārkāpumus.

[7] Pārbaudījis Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 25.septembra lēmumu daļā, ar kuru atstāts negrozīts Daugavpils tiesas tiesneša 2014.gada 4.augusta lēmums par atteikšanos pieņemt /pers. A/ prasības pieteikumu pret Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu un Daugavpils prokuratūru, Augstākās tiesas Civillietu departaments atzīst, ka lēmums šajā daļā atstājams negrozīts.

[7.1] /pers. A/ cēlusi prasību pret Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu un Daugavpils prokuratūru, norādot uz atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izpaudusies, palīdzot ievietot prasītāju psihoneiroloģiskajā slimnīcā un pieņemot lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu.

[7.2] Saskaņā ar likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 2.pantu izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā norādīto zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats ir:

1) attaisnojošs tiesas spriedums neatkarīgi no attaisnošanas motīviem;

2) krimināllietas izbeigšana personu reabilitējošu apstākļu dēļ;

3) administratīvā aresta atzīšana par nelikumīgu un administratīvās lietvedības izbeigšana.

Pieteikumus par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, pastāvot iepriekš minētajam tiesiskajam pamatam, izskata Tieslietu ministrija vai Ģenerālprokuratūra likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 7.pantā noteiktajā kārtībā, bet, pastāvot strīdam par mantisko zaudējumu atlīdzību, strīds pakļauts izskatīšanai Administratīvajā tiesā.

[7.3] Savukārt atbilstoši iepriekš minētā likuma 5.panta trešajai daļai personai ir tiesības celt prasību tiesā par tāda morālā kaitējuma atlīdzināšanu, kas radies izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā, ja pastāv šā likuma 2.pantā norādītais tiesiskais pamats.

Daugavpils tiesā iesniegtajā prasības pieteikumā /pers. A/ nav norādījusi, ka pret viņu būtu taisīts attaisnojošs spriedums krimināllietā, reabilitējošu apstākļu dēļ būtu izbeigta pret viņu ierosināta krimināllietā vai par nelikumīgu būtu atzīts pret viņu piemērots administratīvais arests un izbeigta administratīvā lietvedība.

Par šādu apstākļu esamību neliecina arī prasības pieteikumam pievienotie rakstveida pierādījumi.

Līdz ar to prasības pieteikumā minētā strīda izskatīšanai civilprocesuālā kārtībā nav tiesiska pamata, jo šāds strīds nav pakļauts tiesai, un prasības pieteikuma pieņemšana ir atsakāma, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 1.punktu.

[7.4.] /pers. A/ prasības pieteikumā norādījusi uz policijas darbinieku nelikumīgu rīcību, palīdzot nogādāt viņu Daugavpils psihoneiroloģiskajā slimnīcā.

Prasības pieteikumam pievienota valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" 2006.gada 2.maija atbilde /pers. A/, kur norādīts, ka /pers. A/ hospitalizācija slimnīcā laikā no 1996.gada 30.septembra līdz 1996.gada 22.novembrim un laikā no 2003.gada 2.oktobra līdz 5.decembrim notikusi bez viņas piekrišanas, pamatojoties uz „Ārstniecības likuma" 68.pantu.

Pirms Ārstniecības likuma pieņemšanas - 1996.gada 30.septembrī bija spēkā Latvijas Republikas Ministru kabineta Noteikumi Nr.177 – „Ārstniecības noteikumi", kas bija izdoti Satversmes 81.pantā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar šo Noteikumu 87.punktu gadījumos, kad policijai vai civilās drošības dienestiem ir aizdomas, ka likumā noteiktajā kārtībā aizturētajai sabiedrībai bīstamajai personai ir psihes darbības traucējumi, policijas un civilās drošības dienestu pienākums ir nekavējoties organizēt ārstniecības personas - psihiatra konsultāciju un sniegt ārstniecības personai - psihiatram rakstisku ziņojumu par aizturētās personas sabiedriski bīstamo nodarījumu. Noteikumu 88.punktā bija noteikts, ka ārstniecības personas - psihiatra konsultāciju policija un civilās drošības dienesti organizē, nogādājot aizturēto personu specializētajā ārstniecības iestādē, izsaucot uz policijas iecirkni ārstniecības personu - psihiatru vai specializēto ātrās medicīniskās palīdzības brigādi.

Savukārt atbilstoši Noteikumu 89.punktam to personu apzināšanu, meklēšanu un uzraudzību, kuras slimo ar psihiskajām slimībām un kuru uzvedība ir sabiedrībai bīstama, nodrošina policija un civilās drošības dienesti.

Ārstniecības iestāde atbildē prasītājai norādījusi uz Ārstniecības likuma 68.panta pirmo daļu (likums ir spēkā no 1997.gada 1.oktobra). Minētajā likuma normā noteikti izņēmuma gadījumi, kad likumdevējs ir pieļāvis ambulatorisku vai stacionāru izmeklēšanu un ārstēšanu pret slimnieka gribu.

Likuma „Par policiju" 12.pantā norādītas policijas darbinieka vispārējās tiesības, tostarp tiesības nogādāt ārstniecības iestādē personas, kurām ir nepārprotami psihiski traucējumi un kuras ar savām darbībām rada acīmredzamas briesmas sev vai apkārtējiem cilvēkiem (12.panta pirmās daļas 11.punkts).

Minētā likuma 27.panta sestajā daļā noteikts, ka policijas darbinieka izdoto administratīvo aktu un faktisko rīcību persona var apstrīdēt administratīvo procesu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

No iepriekš norādītā redzams, ka policijas darbinieku izdotie administratīvie akti vai viņu rīcība ir apstrīdama administratīvā kārtībā, ievērojot likumā noteiktos termiņus, un policijas darbinieku rīcības izvērtēšanai civilprocesuālā kārtībā nav tiesiska pamata.

[7.4] /pers. A/ prasības pieteikumam pievienots arī Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa kārtības policijas Rietumu nodaļas vecākā inspektora 2014.gada 29.janvāra lēmums par kriminālprocesa Nr.11180009204 izbeigšanu, kas pieņemts, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 318.pantu, 377.panta 3.punktu, 392.panta pirmo daļu, 397.panta otro daļu, 401.panta pirmās daļas 3.punktu, sakarā ar noilguma iestāšanos. No lēmuma satura izriet, ka kriminālprocess ierosināts 2004.gada 23.janvārī par televizora zādzības faktu 2004.gada janvārī /adrese/.

Lēmumā norādīts, ka tas pārsūdzams desmit dienu laikā no lēmuma noraksta saņemšanas uzraugošajam Daugavpils prokuratūras prokuroram, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 337.panta otrās daļas 2.punktu un 339.panta otro daļu.

Uz šādu procesuālo kārtību, kas jāievēro /pers. A/, pamatoti norādījusi arī Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2014.gada 25.septembra lēmumā, atstājot negrozītu Daugavpils tiesas tiesneša 2014.gada 4.augusta lēmumu attiecībā uz prasības pieteikuma nepieņemšanu pret Valsts policijas

Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu un Daugavpils prokuratūru.

[7.6] Līdz ar to Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 25.septembra lēmuma atcelšanai tā pārsūdzētajā daļā nav tiesiska pamata un tas atstājams negrozīts, jo konkrētais strīds pret Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu un Daugavpils prokuratūru nav pakļauts tiesai un tas nav izskatāms civilprocesuālā kārtībā.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 1.punktu, Civillietu departaments

n o l ē m a

atstāt negrozītu Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 25.septembra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Daugavpils tiesas tiesneša 2014.gada 4.augusta lēmums par atteikšanos pieņemt /pers. A/ prasības pieteikumu pret Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kārtības policijas Rietumu nodaļu un Daugavpils prokuratūru. /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese	I.Lauka
Tiesnese	I.Garda
Tiesnesis	V.Jonikāns